

Логвиненко Борис Олексійович
професор кафедри адміністративного права,
процесу та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, доцент

ГРОМАДСЬКЕ ЗДОРОВ'Я ЯК ПРІОРИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ У СФЕРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Розвиток України обумовлений реалізацією євроінтеграційних прагнень щодо членства у Європейському Союзі. Приймаючи активну участь у міжнародних та європейських організаціях, наша держава зміцнює власну позицію на міжнародній арені, як соціальна, демократична і правова держава. Водночас, глобалізаційні процеси, що тривають у світі посилюють чинники, що справляють негативний вплив на стан національної безпеки і оборони України.

У частині 3 статті 3 «Принципи державної політики у сферах національної безпеки і оборони» Закону України «Про Національну безпеку» визначено фундаментальні національні інтереси України, до яких віднесено: 1) державний суверенітет і територіальна цілісність, демократичний конституційний лад, недопущення втручання у внутрішні справи України; 2) сталий розвиток національної економіки, громадянського суспільства і держави для забезпечення зростання рівня та якості життя населення; 3) інтеграція України в європейський політичний, економічний, безпековий, правовий простір, набуття членства в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору (далі – НАТО), розвиток рівноправних взаємовигідних відносин з іншими державами [1].

В свою чергу, державна політика у сферах національної безпеки і оборони спрямована на захист: людини і громадянина – їхніх життя і гідності, конституційних прав і свобод, безпечних умов життєдіяльності; суспільства – його демократичних цінностей, добробуту та умов для сталого розвитку; держави – її конституційного ладу, суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності; території, навколишнього природного середовища – від надзвичайних ситуацій [1].

Як випливає з викладеного, Закон України «Про Національну безпеку» не містить положень, які б визначали захист здоров'я людини і громадянина вектором спрямування державної політики у сферах національної безпеки і оборони, тоді як життя або безпечні умови життєдіяльності до них віднесені.

Нагадаємо, що здоров'я віднесене до найвищих соціальних цінностей, гарантованих статтею 3 Конституції України [2], що також актуалізує значення громадського здоров'я для національної безпеки і оборони України. Це підтверджується і положеннями статті 12 «Охорона здоров'я – пріоритетний напрям державної діяльності» де закріплено, що охорона здоров'я є одним з пріоритетних напрямів державної діяльності. Держава формує політику охорони здоров'я в Україні та забезпечує її реалізацію [3].

Отже, важливість забезпечення державою охорони здоров'я не має викликати сумнівів з огляду на наступне: а) здоров'я є цінністю, яку можна підтримувати на належному рівні, проте не можна купити як матеріальні цінності; б) від рівня громадського здоров'я безпосередньо залежить працездатність населення, а отже і економічна стабільність держави; в) масові захворювання можуть дестабілізувати роботу у багатьох сферах суспільного життя; г) здоров'я є доволі уразливим з огляду на велику кількість дестабілізуючих його чинників.

Що стосується громадського здоров'я, то розпорядженням Кабінету Міністрів України про схвалення Концепції розвитку системи громадського здоров'я, систему громадського здоров'я було визначено, як комплекс інструментів, процедур та заходів, що реалізуються державними та недержавними інституціями для зміцнення здоров'я населення, попередження захворювань, збільшення тривалості активного та працездатного віку і заохочення до здорового способу життя шляхом об'єднання зусиль усього суспільства [4]. Серед іншого у Концепції акцентується увага на тому, що «...на даний час питання біологічної безпеки та біологічного захисту, зокрема у контексті ризиків, що виникають у глобалізованому світі, та оборони і безпеки, практично не врегульовані» [4].

Таким чином, питання забезпечення громадського здоров'я для України є без перебільшення життєво важливим, а отже має бути відображене у законодавчих актах, що стосу-

ються системи національної безпеки України.

До слова, ще у червні 2018 року Міністерством охорони здоров'я України було розроблено законопроект про «Про систему громадського здоров'я», який так і не вступив у дію. У статті 16 «Надзвичайні ситуації у сфері громадського здоров'я» представленого законопроекту пропонувалося закріплення надзвичайних ситуацій у сфері громадського здоров'я, що можуть бути зумовлені небезпечною подією або безпосередньою загрозою небезпечної події техногенного, природного, соціального, воєнного чи іншого характеру [5]. На жаль, Верховною Радою України не було підтримано вказаний законопроект, відповідно багато питань щодо організації громадського здоров'я в Україні лишилися недостатньо врегульованими.

Переходячи у практичну площину дослідження проблеми, принагідно зазначимо ситуацію із поширенням у світі зараження на коронавірусну інфекцію COVID-19. Так, відповідно до офіційних даних, станом на 20.02.2020 у світі 75283 особи захворіли на цю інфекцію, з яких 2014 померли внаслідок ускладнень захворювання, а 15095 одужали [6]. Наведені цифри більш ніж переконливо свідчать про небезпеку, яку несе для населення України коронавірусна інфекція.

До цього слід додати протокольне рішення міжвідомчої наради щодо запобігання занесенню на територію України гострої респіраторної вірусної хвороби, спричиненої коронавірусом 2019-nCoV, та протиепідемічних заходів реагування на поширення вірусу, що відбулася 11.02.2020 під головуванням секретаря Ради національної безпеки і оборони України О. Данілова. Зокрема, у рішенні йшла мова про рекомендацію МОЗ України та Центру громадського здоров'я у тижневий термін розробити і внести пропозиції щодо відновлення діяльності санітарно-епідеміологічної служби на території України [7].

Примітно, що санітарно-епідеміологічну службу було ліквідовано Кабінетом міністрів України у березні 2017 року, відмінивши попереднє рішення про її реорганізацію [8]. Внаслідок некомпетентних дій Уряду, населення України фактично лишилося без належного санітарно-епідеміологічного нагляду. Звичайно, одним із аргументів на користь ліквідації даної служби слугував високий рівень корумпованості її службовців, проте тут варто було поліпшити кадрову політику, а не просто ліквідувати роками створюваний механізм. Подібну ситуацію можна спостерігати у Міністерстві внутрішніх справ, де ліквідації державної автомобільної інспекції фактично не знайшла продовження у роботі патрульної поліції, через яке ми можемо спостерігати істотне збільшення правопорушень у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху. Тут також причиною ліквідації органу слугувала корумпованість працівників, але і учасники дорожнього руху почували себе у більшій безпеці ніж сьогодні.

Підводячи підсумок, ми ще раз наголошуємо на важливості громадського здоров'я, належне забезпечення якого має бути включене до пріоритетів державної політики України у сфері національної безпеки, шляхом внесення змін і доповнень до Закону України «Про національну безпеку України». У противному випадку, може трапитись ситуація, коли замість нормального функціонування органів публічної адміністрації, більшість їх працівників перебуватиме «на лікарняному».

1. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. Відомості Верховної Ради України від 03.08.2018. 2018, № 31, стор. 5, стаття 241.

2. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України від 23.07.1996, № 30, стаття 141.

3. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19.11.1992 № 2801-XII Відомості Верховної Ради України від 26.01.1993. № 4, стаття 19.

4. Про схвалення Концепції розвитку системи громадського здоров'я: розпорядження Кабінету міністрів України від 30.11.2016 № 1002-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/249618799>.

5. Про систему громадського здоров'я: Законопроект від 20.11.2018 URL: https://www.moz.gov.ua/5636-pro_20180620_1

6. Coronavirus COVID-19 Global Cases by Johns Hopkins CSSE. URL: <https://systems.jhu.edu/research/public-health/ncov/>.

7. РНБО рекомендує відновити СЕС у зв'язку з загрозою коронавірусу. Цензор. НЕТ від 19.02.20 URL: <https://censor.net.ua/ua/n3176775>.

8. Деякі питання Державної санітарно-епідеміологічної служби: Постанова Кабінету міністрів України від 29.03.2017. № 348. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/250003281>.